

Slovenská obchodná inšpekcia (ďalej len „SOI“) sa už niekoľko rokov úspešne zapája do medzinárodných projektov týkajúcich sa bezpečnosti výrobkov. Tieto medzinárodné projekty prebiehajú pod záštitou organizácie PROSAFE a zúčastňuje sa ich 35 orgánov pre trhovú dohľad z 25 členských štátov Európskej únie. Hlavným cieľom týchto projektov je predovšetkým zistiť aktuálny stav vo vybranej skupine výrobkov na európskom trhu a to najmä v plnení bezpečnostných a technických požiadaviek zo strany výrobcov.

Elektrické ručné náradie

Jedným z týchto projektov bol aj projekt zameraný na elektrické ručné náradie; konkrétne na uhlové brúsky. Projekt prebiehal počas roku 2016 a okrem SOI sa na projekte podieľali orgány pre trhovú dohľad Bulharska, Českej republiky, Chorvátska, Fínska, Lotyšska, Luxemburska, Malty, Nemecka, Poľska, Portugalska a Slovinska. Súčasťou projektu boli aj diskusie so združením ANEC (združenie na ochranu spotrebiteľa v rámci Európskej únie najmä pri tvorbe technických predpisov), zástupcami výrobcov uhlových brúsok a pod..

Dôvody prečo bolo vybrané práve elektrické ručné náradie ako predmet projektu:

- za posledné desaťročie sa zvýšil počet elektrických ručných náradí uvádzaných na trh,
- elektrické ručné náradie, ktoré bolo využívané najmä na profesionálne použitie začali používať aj spotrebiteľia na bežné účely; najviac úrazov bolo zaznamenaných práve pri používaní el. ručného náradia spotrebiteľmi,
- stúpajúci počet notifikácií v systéme Rapex; 3 druhy s najväčším počtom notifikácií za posledných 10 rokov:
 - 16x uhlová brúska,
 - 12x vítačka,
 - 8x okružná píla.
- na základe spolupráce Ministerstiev zdravotníctva s orgánom pre trhovú dohľad v niektorých krajinách (napr. Holandsko, Nemecko, UK), ktoré informovali Európsku Komisiu o viacerých vážnych zraneniach spôsobené pri používaní elektrického ručného náradia,
- negatívne zistenia jednotlivých orgánov dohľadu.

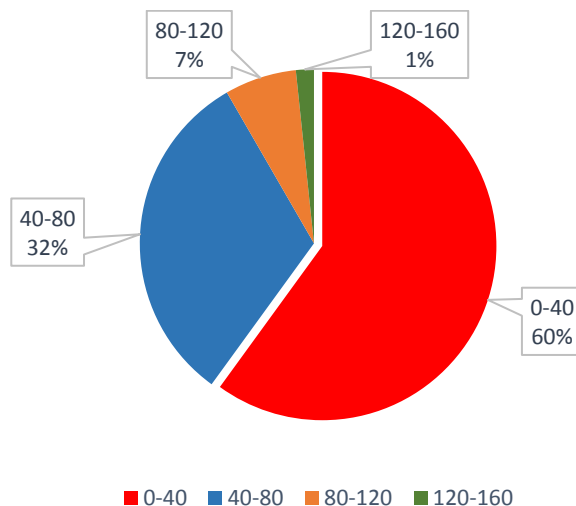
Poznámka

Podľa zákona č. 264/1999 Z. z. o technických požiadavkách na výrobky a posudzovaní zhody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 264/1999 Z. z.“) elektrické ručné náradie patrí medzi určené výrobky, ktoré predstavujú zvýšené riziko oprávneného záujmu, na ktorého zmiernenie alebo odstránenie sú stanovené technické požiadavky v NV SR č. 436/2008 Z. z. ktorým sa ustanovujú podrobnosti o technických požiadavkách a postupoch posudzovanie zhody na strojové zariadenia (ďalej len „NV SR č. 436/2008 Z. z.“) a v Nariadení vlády SR č. 127/2016 Z. z. o elektromagnetickej kompatibilite. Určené výrobky sa nesmú uviesť na trh, ak výrobca pred uvedením na trh neposúdil zhodu ich vlastností so stanovenými technickými požiadavkami predpísaným spôsobom, nevydal písomné ES vyhlásenie o zhode a na dôkaz toho ich neoznačil označením CE. Podľa NV SR č. 436/2008 Z. z. musí ES vyhlásenie o zhode sprevádzať každé strojové zariadenie.

Celkovo bolo v rámci projektu odobraných 60 uhlových brúsok rôznych značiek, t. j. každý členský štát zapojený do projektu odobral 5 uhlových brúsok. Z celkového počtu bolo 50 odobraných

v kamenných predajniach a 10 prostredníctvom internetového predaja. Všetky odobrané uhlové brúsky boli napájané priamo zo siete.

Graf č.1 Cenové relácie odobraných uhlových brúsok z priamej ponuky pre spotrebiteľa

60% percent odobraných uhlových brúsok sa pohybovalo v cenových reláciách do 40€, pričom najlacnejšia uhlová brúska bola v ponuke pre spotrebiteľa pod 10€.

Vzorky boli skúšané v akreditovanom laboratóriu SIQ (Slovenian Institute for Quality and Metrology) Trzaska cesta 2, SI-1000 Ľubľana, Slovinsko. Skúšky boli vykonané podľa technickej normy EN 60745-1 Elektrické ručné náradie. Bezpečnosť. Časť 1: Všeobecné požiadavky v spojení s EN 60745-2-3 Časť 2-3: Osobitné požiadavky na brúsky, leštičky a kotúčové šmirgľovačky v plnom rozsahu okrem článkov 30 – Odolnosť proti hrdzaveniu a článku 31 – Žiarenie, toxicita a podobné nebezpečenstvá.

Výsledky

Z celkového počtu 60 skúšaných druhov nespĺňala technické požiadavky ani jedna uhlová brúska. Na základe skúšok a hodnotení rizík až **49 druhov** (82%) predstavovalo pre spotrebiteľa závažné riziko ohrozenia zdravia a boli **nebezpečnými** výrobkami. 11 druhov bolo v nezhode s požiadavkami technických predpisov.

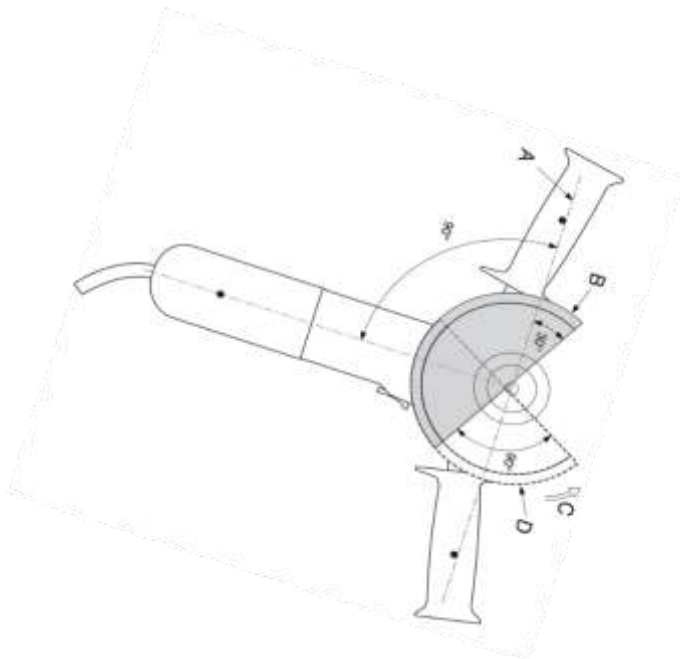
V rámci účasti SOI na tomto projekte z odobraných 5 vzoriek boli 4 nebezpečné a 1 v nezhode s požiadavkami technických predpisov.

Najčastejšie príčiny nebezpečnosti

- Pri skúškach došlo k pokriveniu, pootočeniu (o viac ako 90° od začiatkovej polohy v smere otáčania kotúča, čo predstavuje maximálnu prípustnú polohu ochranného kotúča) alebo odpadnutiu ochranného krytu pracovného kotúča,
- Zoslabená izolácia - potenciálne nebezpečenstvo elektrického šoku,

- Po skúškach, pri ktorých ručné náradie musí odolať trom pádom na betónový povrch z výšky 1 m, došlo k narušeniu správnej funkcie mechanických častí alebo k odkrytiu živých častí, čo umožňuje prístup k týmto častiam,
- Elektrické ručné náradie dosahovalo nadmerné teploty pri normálnom zaťažení.

Obrázok č. 1 - Zobrazenie maximálneho prípustného pootočenia ochranného krytu

A – Neutrálna poloha ochranného krytu

B – Začiatková poloha ochranného krytu

C – Smer otáčania kotúča

D – Maximálna prípustná poloha ochranného krytu

Skúškam podľa článku 20.101.5 – mechanická pevnosť nevyhovelo 30 druhov. Pri 19 druhoch sa ochranný kryt pootočil o viac ako 90° a pri 11 druhoch došlo k opadnutiu ochranného krytu. Ide o nedostatok, ktorý môže mať za následok veľmi vážne poranenia.

Najčastejšie príčiny nezhody s technickým predpisom

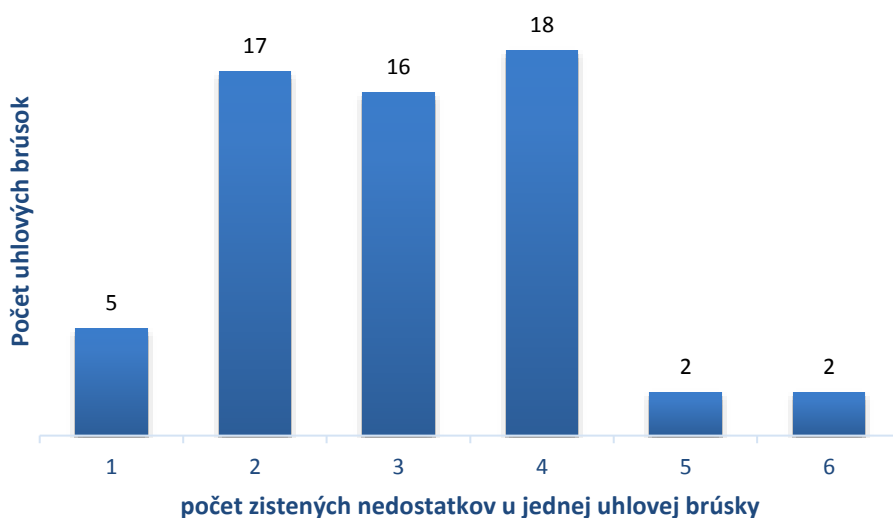
- Uhlové brúsky neboli označené povinnými údajmi:
 - menom a adresou výrobcu,
 - sériou alebo typom,
 - upozornením „noste vždy ochranné okuliare“ resp. symbolom vyjadrujúcim toto upozornenie,
 - rokom výroby.
- Otáčky náradia nesmú prekročiť menovité otáčky pri všetkých podmienkach činnosti - namerané otáčky boli väčšie ako menovité (napr. namerané: viac ako 12 000 min⁻¹ pričom menovité: 11000 min⁻¹),
- Chýbajúce inštrukcie a bezpečnostné pokyny v návodoch na použitie ako napríklad:
 - „nepoužívajte príslušenstvo, ktoré nie je výslovne skonštruované a odporúčané výrobcom náradia“,
 - „umiestnite šnúru voľne mimo rotujúce príslušenstvo“,
 - „nikdy neodkladajte elektrické náradie, kým sa príslušenstvo úplne nezastaví“,
 - „používajte osobné ochranné pomôcky. V závislosti od aplikácie používajte ochranný štít, ochranné okuliare alebo bezpečnostné okuliare. Ak je to vhodné, noste masku proti prachu, chrániče sluchu, rukavice a dielenskú zásteru schopnú zachytávať malé fragmenty brusiva alebo obrobku.

Poznámka

V niektorých prípadoch boli inštrukcie a bezpečnostné pokyny len zle formulované resp. neobsahovali podstatu vyžadovaného textu.

Každá zo 60 odskúšaných uhlových brúsok mala minimálne jeden technický nedostatok. Veľmi nepriaznivé zistenie je, že 55 nevyhovujúcich uhlových brúsok mala viac ako jeden nedostatok. Zarážajúcim zistením je uhlová brúska, ktorá vykazovala súbežne 4 technické nedostatky, pričom každý z týchto nedostatkov môže mať za následok veľmi vážne poranenia.

Graf č. 2 Počet nedostatkov zistených pri skúškach u jednej uhlovej brúsky

Z grafu vyplýva, že viac ako 91% druhov malo viac ako jeden nedostatok, 63% druhov malo tri a viac nedostatkov a viac ako 36% druhov malo 4 a viac nedostatkov.

Tabuľka č. 1 – Prehľad článkov EN 60745, v ktorých uhlové brúsky nevyhoveli

článok EN 60745	Skúška	Počet vzoriek, ktoré nevyhoveli danému článku v %
8.1	Označovanie	48
8.12	Návod na použitie	75
12	Ohrievanie	22
17	Dlhodobá prevádzková spôsobilosť	8
19	Mechanické nebezpečenstvá	13
20	Mechanická pevnosť	50
21	Konštrukcia	73

Opatrenia na ochranu jednotného trhu EÚ

Pri nebezpečných výrobkoch orgány dohľadu nad trhom:

- uložili kontrolovaným osobám povinné opatrenia – zákaz predaja, stiahnuť výrobok z trhu a informovať spotrebiteľov,
- umožnili kontrolovaným osobám prijať dobrovoľné opatrenia - zákaz predaja, stiahnuť výrobok z trhu a informovať spotrebiteľov.

Pri nezhodných výrobkoch orgány dohľadu nad trhom umožnili kontrolovaným osobám prijať dobrovoľné opatrenia - zákaz predaja do odstránenia zistených nedostatkov a stiahnuť výrobok z trhu.

Nebezpečné výrobky boli notifikované do systému RAPEX (*Rapid Alert System for Non-Food Products*). Všetky odobrané výrobky boli súčasne notifikované do systému ICSMS (*Information and Communication System on Market Surveillance*).

Informácie o medzinárodnom projekte, vrátane výsledkov, sú obsahom záverečnej správy, ktorá bola prezentovaná na záverečnej konferencii k projektom v Bruseli. Súčasne bude publikovaná na webovej stránke organizácie PROSAFE (www.prosafe.org).

Záverom možno dodať, že vzhľadom na zarážajúce výsledky, bude SOI pokračovať v kontrolách technických vlastností tejto sortimentnej skupiny výrobkov aj v budúcnosti.